

Ima pisaca kod kojih proces sazrevanja traje dugo a putanja njihovog razvoja pokazuje krivudavu liniju uspona i padova pre nego sto postignu rezultate koji im donose glas dobrih pisaca. Takvih pisaca nije malo, i vecina je tako pocela. Ali ima i onih drugih, kod kojih proces sazrevanja nije vidljiv, ciji se rast ne obavlja pred citaocima nego u njihovoj radnoj sobi i koji svojim prvim radovima ostaju u knjizevnosti. Laza Lazarevic pripada ovoj drugoj grupi pisaca; on je poceo bez pocetnistva. Njegova prva objavljena pripovetka Prvi put s ocem na jutrenje ujedno je i jedna od njegovih najboljih pripovedaka. Iz te pripovetke mogla bi se sagledati Lazarevićeva opredeljenja, sklonosti i način misljenja, odnosno primanja utisaka iz spoljasnjeg sveta i izrazavanja tih utisaka.

Kad je Lazarević počeo da pise, srbijanska stvarnost nije pruzala nimalo ružičastu sliku. Osamdesete godine prošloga veka ostaće u istoriji napisane kao razdoblje vladalacke samovolje i policijskog nasilja; jedna u krvi ugusena buna i jedan, protivno nacionalnim interesima vodjen i nesrečno izgubljen rat, jesu najpoznatiji, ali ne i jedini tragicni događaji toga doba.

Lazarevic je bio jedan od prvih srpskih pripovedaca koji je obratio paznju na untrasnji svet licnosti koje prikazuje i na psiholosku analizu. Kod Milovana Glisica i Janka Veselinovica psiholoske analize u nekom dubljem smislu te reci gotovo i nema. Kod Jakova Ignjatovica ona je svedena na najmanju moguću meru. Sremac se ograničava na opis spoljasnjih manifestacija untrasnjih lomova, i to vise kao humorist nego kao psiholog.

Laza Lazarević je najbolji stilist naseg realizma i svakako najbolji pripovedac toga razdoblja. Njegova recenica ima gipkosti i elegancije, njegova poredjenja su zanimljiva, cesto pomalo neobicna i duhovita. Ma gde pronasli neki njegov odlomak, odmah cemo ga poznati po nekim stilskim osobinama koje su samo njegove u citavoj nasoj literaturi. Nekad su ga zbog dobrog pisanja nazivali "srpskim Turgenjevim". To poredjenje, ma koliko bilo preterano, nije u isti mah i besmisleno. Uz to, on ima dragocena osećanja za humor i onda kad ne zeli da da maha tome svom osećanju, ono ponekad preovladjuje. Cela pripovetka Verter protkana je blagom ironijom. Ta blaga ironija doprinosi da prema jednom, po patrijarhalnom shvatanju, prestupniku imamo sve simpatije. Skerlic mu je zamerio da je u njemu moralist pobedio realista i da je Lazarevic u ime nekih moralnih nacela koja su problematicna, izneveravao umetnicku istinu. Njegova moralna nacela su dosta problematicna, ali ni Skerlicevo mišljenje o izneveravanju umetnicke istine nije nista manje problematicno. I mimo svoje volje, Lazarevic je o svetu koji je voleo izrekao neprijatne istine. Po neprijatnosti tih istina i po tezini optuzbe koja iz njih proistice Lazareviceve pripovetke se mogu meriti, u njemu savremenoj knjizevnosti, samo sa, inace slabim, romanima Janka Veselinovica Jedan junak nasega doba i Borci.

Kad je Laza Lazarevic izmučen tuberkulozom umro krajem. 1890. godine, bio je ozaljen kao najbolji srpski pripovedac. U napisima nastalim neposredno posle njegove smrti o Lazarevicevim delima pisalo se, ne tako retko, bolje no sto su ona zasluživala. Takvo pisanje moralo je da izazove reakciju i ona se javila. O njegovom delu pocelo je da se i drukcije sudi. Ljubomir Nedic mu je zamerao da je imao vise vestine nego pravog knjizevnog talenta i time stvorio ne malu zabunu. Naime, Nedic nije jasno odredio sta u ovom slucaju podrazumeva pod vestinom a sta smatra knjizevnim talentom. Skerlic je otisao dalje i negirajuci, sasvim opravdano, ispravnost njegovih nazadnih shvatanja bio sklon da umanji i umetnicku vrednost njegovih pripovedaka. Takvo Skerlicevo pisanje nije ostalo bez odjeka. Bilo je u pitanju nepovoljno misljenje kriticara u čiji se sud veruje o piscu koji je nesumnjivo bio omiljen. I zato, sve sto se posle Skerlica pisalo svodilo se ili na pokusaj obaranja njegova suda ili na pokusaj odbrane Skerlicevih stavova. U tim rasprama stvorilo se sasvim prirodno i jedno treće stanoviste: da je istina negde na sredini. Lazarevic doista nije onako veliki pisac kao što su mislili njegovi savremenici, ali je svakako jedan od najboljih nasih pripovedaca. Ono po čemu on ostaje jeste knjizevni način pisanja, smisao za psihologiju, podjednako razvijena moc zapazanja i imaginacije, a iznad svega, on ostaje nadahnuti pesnik i spontani kriticar jednog davnog, u nepovrat iscezlog sveta.

----- OSTATAK TEKSTA NIJE PRIKAZAN. CEO RAD MOŽETE
PREUZETI NA SAJTU. -----

www.maturskiradovi.net

MOŽETE NAS KONTAKTIRATI NA E-MAIL: maturskiradovi.net@gmail.com